

Rezumat

Sistemele agricole ale Uniunii Europene se confruntă cu provocări din ce în ce mai mari - economice, sociale, de mediu și instituționale. Găsirea oportunităților de îmbunătățire a gestionării riscurilor contribuie la creșterea rezilienței sistemelor agricole. Ca urmare a participării unei mari diversități de actori interesați din sectoarele agricole din Europa, sunt propuse patru căi principale de îmbunătățire a gestionării riscurilor: 1) Informații utile, accesibile și bine structurate; 2) Pregătire profesională și consultanță adaptată și difuzată pe scară largă, pentru intensificarea transferului de cunoștințe; 3) Dezvoltarea și extinderea unor noi forme de cooperare între actorii sistemului agricol; și 4) Produse și servicii noi / îmbunătățite, adaptate la nevoile curente și viitoare ale sistemelor agricole. Nu numai fermierii, gospodăriile și asociațiile fermierilor, dar și actorii de pe lanțul valoric, instituțiile financiare, ONG-urile și administrația publică sunt încurajați să participe la oportunitățile de îmbunătățire a gestionării riscurilor în vederea dezvoltării unor sisteme agricole mai reziliente.

Motivare

Proiectul SURE-Farm își propune să îmbunătățească reziliența sistemelor agricole europene. După Meuwissen et al. (2019), reziliența este capacitatea unui sistem agricol de a asigura funcțiile sistemului în fața unor provocări economice, sociale, de mediu și instituționale din ce în ce mai mari și mai complexe, prin capacități de robustețe, adaptabilitate și transformabilitate. Sistemul agricol este caracterizat prin funcțiile sale, condițiile locale și actorii săi. Nu numai fermierii, ci și alte părți interesate, care se află într-o strânsă legătură reciprocă cu fermierii, sunt actori relevanți în asigurarea rezilienței sistemelor agricole.

Gestionarea riscurilor este identificată ca fiind un proces cheie în întărirea rezilienței sistemelor agricole. În cadrul proiectului SURE-Farm, prin gestionarea riscului se înțelege aplicarea procedurilor și practicilor de management în activitățile de identificare, evaluare și tratare a șocurilor și a presiunilor pe termen lung.

Acest document de informare se bazează pe principalele rezultate privind gestionarea riscurilor, obținute în cadrul proiectului SURE-Farm. Percepția riscului de către fermieri diferă în funcție de sistemele agricole (Spiegel et al., 2019); aceștia aplică o gamă largă de strategii de gestionare a riscului pentru a face față diverselor provocări (Finger et al., 2019). Procesul de luare a deciziilor de către fermieri este modelat de factori de influență situați pe trei niveluri: un cerc de încredere interior, surse de informații și factori de influență externi (Urquhart et al., 2019). Fermierii par să nu fie pregătiți pentru a face față schimbărilor climatice și schimbărilor politice rapide (Coopmans, 2019).

Scopul acestui document de informare este să prezinte oportunități de îmbunătățire a gestionării riscurilor pentru sisteme agricole mai reziliente în UE. Îmbunătățirile propuse au fost identificate prin evaluarea rolului actual și potențial al părților interesate implicate în gestionarea riscurilor, și anume fermieri, asociații ale fermierilor, cooperative, actori din cadrul lanțului de aprovizionare, instituții financiare, ONG-uri, societatea civilă și administrația publică.

Contact:

Dr. Miranda Meuwissen
Professor of cost-effective risk management
in food supply chains
Business Economics Group
miranda.meuwissen@wur.nl

More info:

www.surefarmproject.eu

This Project has received funds from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under Grant Agreement No. 727520

Co-crearea de oportunități îmbunătățite de gestionare a riscurilor

Angajamentul și participarea activă a părților interesate reprezintă un element cheie în creșterea rezilienței sistemelor agricole în proiectul SURE-Farm. În acest scop, au fost organizate focus grupuri în 11 regiuni – studii de caz din Europa, care variază de la culturi în teren arabil în Regatul Unit la sectorul de creștere extensivă a ovinelor în Spania. În cadrul fiecărui focus grup, părțile interesate și-au expus propriile idei în legătură cu modurile de îmbunătățire a rolurilor actorilor implicați în strategiile de gestionare a riscurilor din sistemul lor agricol. Strategiile de gestionare a riscurilor cel mai frecvent aplicate de fermierii din regiunile - studii de caz sunt următoarele: i) să facă economii financiare pentru perioadele dificile; ii) să aibă puține datorii sau să nu aibă deloc datorii pentru a preveni riscurile financiare; iii) să muncească mai mult pentru a asigura producția necesară în perioadele dificile; iv) să aplice măsuri de prevenire a bolilor și dăunătorilor; v) să facă parte dintr-o organizație de producători, cooperativă sau organizație de credit; vi) să dezvolte strategii colective pentru îmbunătățirea sustenabilității și rezilienței; vii) să aibă acces la o varietate de furnizori de inputuri; viii) să utilizeze informațiile de piață pentru a planifica activitățile agricole pentru sezonul următor și să diversifice producția (Spiegel et al., 2019).

Diversitatea regiunilor - studii de caz din cadrul proiectului a permis co-crearea de diverse oportunități de creștere a managementului riscului, care ar putea oferi îmbunătățiri concrete. Peste 500 de idei furnizate de mai mult de 80 de actori ai sistemelor agricole din Europa au fost mai întâi codificate și apoi clasificate în funcție de actorul implicat și de natura îmbunătățirilor propuse. Urmând un proces iterativ, trei runde de clasificări au permis identificarea acțiunilor cheie pentru îmbunătățirea gestionării riscurilor în sistemele agricole ale UE, după cum urmează.

Posibilități de îmbunătățire a fluxurilor de informații

Sunt necesare informații digitale, utile, actualizate și structurate privind condițiile meteorologice, piețele, tehnologiile noi și provocările la care trebuie să facă față sectorul agricol. Portalurile de informații trebuie proiectate cu atenție și să fie ușor de citit. Informațiile pot fi asigurate prin includerea unor hiperlinkuri din website-uri și alte surse relevante și prin participarea tuturor actorilor din cadrul sectorului. Informațiile trebuie puse la dispoziție (cel mai bine) în limba maternă a utilizatorilor vizați și pregătite într-un limbaj clar și inteligibil. Informațiile, selectate cu atenție, trebuie să fie actualizate și de încredere. Utilizarea de rețele sociale și aplicații mobile oferă potențial de diseminare a informațiilor, însă fiecare organizație care își asumă acest rol trebuie să fie vigilentă în legătură cu calitatea informațiilor. Consultați Tabelul 1 pentru mai multe detalii.

Posibilități de îmbunătățire a instruirii de specialitate, a consultanței și transferului de cunoștințe

Trebuie consolidată instruirea bidirecțională: 1) *Dinspre actorii sistemului agricol către fermieri*: instruire și consultanță cu privire la provocările cu care se confruntă managementul și planificarea financiară pe termen lung, practicile durabile și utilizarea eficientă a activelor, precum și cooperarea; 2) *Dinspre fermieri către actorii sistemului agricol*: instituțiile financiare și actorii lanțului valoric trebuie să garanteze cadrul necesar pentru ca fermierii să își împărtășească experiențele și să își transfere cunoștințele. În acest mod actorii vor beneficia de o instruire completă cu privire la specificul sectorului.

În plus, sunt necesare proiecte demonstrative, excursii în teren și vizite la fața locului pentru o mai bună diseminare a cunoștințelor între actorii sistemului agricol, deoarece în acest mod sunt expuse soluții fezabile pentru fermieri, iar aceștia își consolidează simțul comunității. Aceste inițiative trebuie bine proiectate, implementate și comunicate la nivel local, combinând campaniile comerciale cu prezentarea cunoștințelor aplicative dezvoltate de universități și de centrele de cercetare.

Furnizorii de tehnologii și servicii comerciale ar trebui să aibă în vedere oferte demo / de închiriere pentru testare (opțiuni de închiriere de noi echipamente sau utilaje pentru o perioadă de timp în care fermierul să se familiarizeze cu noua tehnologie și să testeze noul utilaj înainte de a lua decizia de a investi). În acest fel, fermierii pot fi ajutați să se familiarizeze cu tehnologiile de ultimă oră, să își sporească gradul de conștientizare și să își îmbunătățească procesul de luare a deciziilor. Acest lucru este de asemenea valabil pentru furnizorii de inputuri, care ar trebui să încurajeze organizarea de seminarii de informare pentru instruirea fermierilor în domeniul inovării și utilizării de inputuri în producția agricolă. O atenție specială ar trebui acordată profilului formatorilor. Aceștia trebuie să aibă competențe foarte bune de comunicare și consultanță și să fie aproape de nevoile fermierilor. În plus, o acțiune recomandată pentru îmbunătățirea schimbului de cunoștințe este dezvoltarea / întărirea rețelelor de formatori care să contribuie la extinderea, actualizarea și îmbunătățirea procesului de instruire.

În plus, trebuie să fie disponibile publicații care să prezinte rezultatele științifice într-o formă ușor de înțeles. Trebuie făcute eforturi mai mari în direcția diseminării, inclusiv prin recrutarea de specialiști în domeniul comunicării și prin furnizarea de studii de caz pozitive (de exemplu cele furnizate de ONG-uri). Paginile web oferă potențial, dar și implicarea diferitelor părți interesate în programele de instruire și cercetare pare a fi un canal eficient pentru schimbul de cunoștințe. Consultați Tabelul 1 pentru mai multe detalii.

Posibilități de îmbunătățire a cooperării între actorii sistemului agricol

Angajarea într-o activitate de cooperare eficientă și de încredere nu este simplă și necesită competențe personale, sociale și de comunicare complexe. Părțile interesate din sistemul agricol solicită instruirea în scopul întăririi cooperării, prin prezentarea motivelor pentru a coopera, a modului de a coopera și a unor povești de succes ale cooperării. Această inițiativă poate fi asumată de către asociațiile de fermieri în strânsă colaborare cu restul actorilor din sistemul agricol. În plus, poate fi însoțită de platforme dedicate pentru împărtășirea experiențelor. Platformele online contribuie la atragerea unui număr mai mare de utilizatori, și astfel valoarea lor ca mijloace și rețele de învățare crește. Multe instrumente digitale, cum ar fi cele de management de proiect și de colaborare în cadrul echipei, oferă potențial pentru a deveni adevărați promotori ai cooperării.

De asemenea, există potențial pentru întărirea rețelelor existente și dezvoltarea de noi rețele. Este nevoie de noi forme de cooperare între fermieri care să se concentreze pe partajarea activităților agricole mari consumatoare de timp și care să faciliteze și procesele de transfer inter-generațional din ferme. Sunt necesare rețele de cooperare inovatoare care să implice nu numai fermierii de la anumite niveluri (local, regional, nivel european), dar și actorii din diferite sectoare ale sistemului agricol (de exemplu rețele de actori din amonte-aval; rețele de instituții financiare). Facilitarea digitală, virtuală și față-în-față reprezintă cele mai potrivite instrumente pentru stimularea rețelelor din cadrul sistemelor agricole.

Se recomandă utilizarea unor contracte cuprinzătoare pe lanțul de aprovizionare pentru a echilibra puterea de negociere a părților interesate și pentru a coordona oferta/cererea de-a lungul lanțului de aprovizionare. Această acțiune poate fi sprijinită prin difuzarea bunelor practici din lanțul valoric prin platforme dedicate.

În final, crearea de noi produse poate stimula cooperarea între actorii sistemului agricol. Cooperarea pe lanțul valoric poate fi stimulată de bănci prin proiectarea de noi produse pentru finanțarea inițiativelor comune ale actorilor din lanțul valoric; cooperarea instituțiilor financiare poate fi consolidată prin combinarea produselor financiare cu cele de asigurări. Consultați Tabelul 1 pentru mai multe detalii.

Posibilități de depășire a decalajului între serviciile/produsele oferite, nevoile fermierilor și riscurile cu care aceștia se confruntă

Trebuie create instrumente de evaluare a provocărilor economice pentru a veni în sprijinul procesului de luare a deciziilor de către fermieri. Acestea vor trebui însoțite de instruire numerică și digitală. Instituțiile financiare ar putea oferi aceste modele de simulare pe platformele lor digitale.

Fermierii au nevoie de produse financiare adaptate, cu opțiuni mai largi de garanție (spre exemplu, contracte de vânzare), perioade de rambursare adecvate și flexibilitate în punerea de acord a fluxului de numerar cu nevoile de lichidități. Fermierii au nevoie de sincronizarea calendarului plăților financiare cu fluxurile de numerar, în special cu încasarea veniturilor și subvențiilor. Ar trebui extinse pe scară largă produsele financiare pe termen scurt care susțin capitalul de lucru al fermierilor (spre exemplu pentru a finanța achiziționarea de inputuri pentru următoarea campanie de producție). Trebuie dezvoltate noi produse de investiții cu condiții favorabile adaptate proiectelor de cooperare inovatoare. Sunt necesare de asemenea noi produse de asigurare pentru a face față provocărilor din ce în ce mai mari de mediu și economice.

Actorii lanțului valoric, conduși de cooperative și asociații, ar trebui să împărtășească bunele practici în întocmirea contractelor pentru a extinde implementarea lor corectă și echitabilă între actorii lanțului. Din nou, platformele digitale supervizate și actualizate vor facilita această acțiune.

În plus, actorii din cadrul sistemului agricol ar trebui să ofere garanția unui personal care să aibă cunoștințe aprofundate în domeniul afacerilor agricole și competențe în domeniul comunicării și consultanței. Consultanții lor ar trebui să desfășoare o activitate constantă și să acopere toate zonele rurale. Contactul direct între fermieri și consultanți ar trebui să fie posibil chiar și în zonele rurale îndepărtate de centrele urbane și comunale mari. Consultați Tabelul 1 pentru mai multe detalii.

Cum ar putea sprijini administrația publică aceste oportunități pentru îmbunătățirea gestionării riscurilor? Noi posibilități de colaborare între sectorul public și cel privat

În primul rând, pentru a crește transparența informațiilor, se recomandă ca administrația publică să colaboreze cu diferiți actori prin furnizarea de servicii sistematice de baze de date, spre exemplu date prin satelit (Vroege et al., 2019).

În al doilea rând, noi posibilități de colaborare între sectorul public și cel privat ar putea să sprijine asigurarea infrastructurii fizice și online aproape de ferme, pentru îmbunătățirea instruirii, transferului de cunoștințe și a cooperării. Administrațiile publice pot sprijini asociațiile, cooperativele și actorii lanțului valoric prin promovarea centrelor de instruire și a caravelor de informare în zonele rurale. Acestea pot de asemenea sprijini dezvoltarea de platforme web și digitalizarea rețelelor de fermieri și de actori ai sistemului agricol pentru a îmbunătăți conexiunile din cadrul sistemelor agricole.

În al treilea rând, parteneriatul public-privat cu instituțiile financiare ar putea oferi soluții pentru cerințele nesatisfăcute de servicii și produse. Pe de o parte, fermierii solicită noi produse adaptate necesităților lor financiare. Politicile pot facilita oferirea de împrumuturi care reduc costurile sau fac mai ușor accesul la garanții și dobânzi reduse. Pe de altă parte, companiile de asigurări sunt chemate să acopere riscurile în continuă creștere. Sprijinirea disponibilității datelor prin satelit ar putea contribui la dezvoltarea de soluții de asigurări îmbunătățite bazate pe teledetecție (Vroege et al., 2019).

Concluzii

Ca urmare a participării unei mari diversități de actori interesați din sectoarele agricole din Europa, propunem patru căi principale de îmbunătățire a gestionării riscurilor pentru sisteme agricole reziliente: 1) Informații utile, accesibile și bine structurate; 2) Pregătire profesională și consultanță adaptată și difuzată pe scară largă, pentru intensificarea transferului de cunoștințe; 3) Dezvoltarea și extinderea unor noi forme de cooperare între actorii sistemului agricol; și 4) Produse și servicii noi/îmbunătățite, adaptate la nevoile curente și viitoare ale sistemelor agricole.

Multe din aceste propuneri sunt deja puse în practică, dar părțile interesate din sistemele agricole solicită îmbunătățirea acestora. Inițiativele existente trebuie adaptate pentru a reflecta mai bine contextul specific și nevoile sistemelor agricole. Instituțiile financiare, actorii lanțului valoric și organizațiile societății civile din cadrul sistemelor agricole trebuie să învețe de la fermieri, iar la rândul lor fermierii trebuie să învețe de la acestea. Drept rezultat, informațiile, serviciile și produsele nu numai că vor satisface mai bine nevoile sistemelor agricole, dar vor stimula de asemenea oportunitățile de cooperare între actorii din sistem. O cooperare consolidată în cadrul sistemului va permite inițiativelor existente și noilor inițiative să ajungă la mai multe părți interesate din sistemul agricol.

Nu numai fermierii, gospodăriile fermierilor și asociațiile fermierilor, ci și actorii lanțului valoric, instituțiile financiare, ONG-urile și administrația publică sunt încurajate să participe la oportunitățile de îmbunătățire a gestionării riscurilor pentru sisteme agricole mai reziliente.

Referințe cheie

Coopmans, et al. (2019) Report on analysis of biographical narratives exploring short- and long-term adaptive behavior of farmers under various challenges (SURE-Farm project report). Horizon 2020 Grant Agreement No. 727520. Available at:

<https://surefarmproject.eu/wordpress/wp-content/uploads/2019/05/SURE-Farm-D2.2-Report-on-analysis-of-biographical-narratives-report.pdf>

Finger et al. (2019) D1.5. Policy brief on farmer behavior and risk management. (SURE-Farm project report). Horizon 2020 Grant Agreement No. 727520. Available at:

<https://surefarmproject.eu/wordpress/wp-content/uploads/2019/09/D2.5.-Policy-Brief-on-farmer-adaptive-behaviour-and-risk-management.pdf>

Meuwissen et al. (2018). D1.5. Policy brief on resilience framework, scenarios and farm typology. Why the CAP should widen its approach to resilience (SURE-Farm project report). Horizon 2020 Grant Agreement No. 727520. Available at:

<https://surefarmproject.eu/wordpress/wp-content/uploads/2018/06/Policy-Brief-1-final.pdf>

Meuwissen et al. (2019). A framework to assess the resilience of farming systems. Agricultural Systems 176.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308521X19300046>

Spiegel et al. (2019) Report on farmers' perceptions of risk and resilience capacities – a comparison across EU farmers. (SURE-Farm project report). Horizon 2020 Grant Agreement No. 727520. Available at:

<https://surefarmproject.eu/wordpress/wp-content/uploads/2019/04/SURE-Farm-D.2.1-Report-on-farmers-perception-of-risk-and-resilience-capacities.pdf>

Urquhart et al. (2019) Report on farmers' learning capacity and networks of influence in 11 European case studies (SURE-Farm project report). Horizon 2020 Grant Agreement No. 727520. Available at:

<https://surefarmproject.eu/wordpress/wp-content/uploads/2019/07/D2.3-Report-on-farmers-learning-capacity-and-networks-of-influence.pdf>

Vroege, W., Dalhaus, T., Finger, R. (2019). Index insurances for grasslands – A review for Europe and North-America. Agricultural Systems 168, 101-111

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308521X18307200>

Tabelul 1. Ce pot face părțile interesate pentru a îmbunătăți gestionarea riscurilor pentru sisteme agricole mai reziliente

	Fluxul de informații	Instruire, consultanță și schimb de cunoștințe	Cooperare între actorii sistemului agricol	Noi produse și servicii adaptate
 <p>Instituții financiare</p>	<p>Web site prietenos, adaptat pentru fermieri și actorii din lanțul valoric. Informații actualizate privind riscurile financiare și produsele financiare. Filă specifică pentru finanțarea comună a proiectelor în sistemul agricol. Platformă online pentru calcularea riscurilor și pentru produsele disponibile.</p>	<p>Angajați care cunosc particularitățile sectorului agricol. Transmiterea de cunoștințe agricole de la fermieri către instituțiile financiare. Facilitarea prezenței consultanților în zonele rurale. Instruire privind riscurile și planificarea financiară pe termen lung, prin formatori cu competențe de comunicare și consultanță. Programe de instruire în comun cu alți actori din sistemul agricol. Creșterea numărului de întâlniri directe. Întâlniri informative se zoniere cu actorii din sistemele agricole privind riscurile și serviciile financiare.</p>	<p>Exploatarea sinergiilor potențiale între produsele de finanțare și asigurări. Produse/servicii financiare combinate care implică diferiți actori din lanțul valoric: finanțarea activităților comerciale comune.</p>	<p>Plata datoriilor adaptată la fluxul de numerar al fermei. Condiții avantajoase pentru proiecte inovatoare și / sau prietenoase cu mediul. Garanții mai ample, de ex. recolta viitoare. Acces mai puțin complicat; dar automatizat și digital la serviciile financiare (aplicații). Asigurări care acoperă noile riscuri emergente legate de mediu și de schimbările climatice (de ex. boli ale plantelor și animalelor) și bazate pe date prin satelit. Noi parametri personali pentru evaluarea profilului de risc al clienților.</p>
 <p>Actorii lanțului de aprovizionare</p>	<p>Web site prietenos, adaptat pentru fermieri și actorii lanțului valoric. Informații actualizate despre noi tehnologii, produse, inițiative și bune practici comune în lanțul valoric.</p>	<p>Angajați care cunosc particularitățile sectorului agricol. Transmiterea de cunoștințe agricole de la fermieri către actorii lanțului valoric. Instruire cu privire la practicile și opțiunile sustenabile de utilizare a inputurilor/ mașinilor, prin formatori cu abilități de comunicare și consultanță. Programe de instruire în comun cu alți actori din sistemul agricol. Oferte demo / de închiriere pentru testare în ferme.</p>	<p>Întâlniri și ateliere de lucru regulate cu asociațiile fermierilor și actorii din amonte / avalul lanțului valoric.</p>	<p>Întocmirea de contracte cuprinzătoare de-a lungul lanțului de aprovizionare. Stimularea schemelor de leasing.</p>
 <p>Asociații ale fermierilor și cooperative</p>	<p>Informații online actualizate privind prețurile, tehnologiile, politicile, noile provocări, bunele practici în activitatea de planificare financiară/de management, actorii, alternativele de cooperare și disponibilitățile de locuri de muncă din sistemul agricol. Informații actualizate privind impactul asupra alimentației și mediului. Zile deschise, evenimente și campanii publice de informare. Audiențe țintă noi: universități/școli și personal sanitar primar (pe probleme de nutriție).</p>	<p>Instruire cu privire la provocări, planificare de management pe termen lung și cooperare, prin formatori cu abilități de comunicare și consultanță. Programe de instruire în comun cu alți actori din sistemul agricol. Rețea de formatori. Agenții specializate de consultanță. Noi surse de formatori calificați în rândul tuturor actorilor din sistemele agricole.</p>	<p>Informații despre actorii din sistemul agricol. Bune practici în cooperarea din agricultură. Rețea de sectoare agricole conectate la nivel de țară și la nivelul UE. Rețea de actori ai lanțului valoric. Crearea unui sistem de difuzare / informare asupra disponibilităților de locuri de muncă pentru actorii din sistemele agricole.</p>	<p>Reguli standardizate de trasabilitate, sigilii de calitate, transport, depozitare și vânzare. Căutare activă de noi piețe. Cercetări privind valoarea nutrițională și impactul asupra mediului. Angajarea de experți în comunicare. Îmbunătățirea activității de lobby.</p>

 Este solicitată colaborarea publicului în sprijinul acestor acțiuni.